

excusari possit ab obligatione adorandi Christum, quia *in omnem terram exiit sonus eorum. Psalm. xviii, v. 5.* Repetitur ideo sæpius antiphona *Venite, adoremus*, ut confluant undique omnes. Gavant. et Merati, *loc. cit.*, num. 5; Durand., *l. c.*, num. 9, ubi etiam advertit quod dictus psalmus invitatorius dicitur ad septimam antiphonam, ad indicandum quod per baptismum datur Spiritus septiformis. Infra octavam vero dicitur *Domine, labia*, etc., invitatorium, et hymnus, quia jam supponitur Ecclesia de gentibus sufficienter instructa, et perfecta ad hymnos canendos, sicque invitatur ad ipsum in hymnis et laudibus adorandum. Durand., *loc. cit.*; Gavant. et Merati, *loc. cit.*, n. 4, et alii.

(30. Matutinum ultimi tridui majoris hebdomadæ incipitur absolute sine *Domine, labia*, etc., invitatorio, et hymno, ad obstruendum os Judæorum, potius quam laudes, et hymnos loquentium iniqua, et detestandam eorum invitationem ad conciliabula contra Christum. Sicque sine initio inchoamus Matutinum, et alias canonicas Horas et sine solito fine absolvimus, quia in Horis canonicis hujus tridui celebramus exsequias triduas mortis Christi, et quia Christus moritur, alpha et omega, principium et finis: Rupertus lib. 1, cap. 14, 24 et 25; Alcuinus, cap. *In cæna Domini*; Gavant. et Merati, *loc. cit.*, cap. 13, n. 4 et 5, ac alii.

(31. Ad Matutinum Paschatis, sicuti et ad alias Horas, non dicitur hymnus, usque ad Dominicam in Albis exclusive, quia tempus paschale significat statum beatorum, quorum hymnus est *Alleluia*: Durand., lib. vi, cap. 87, n. 2; Gavant., et Merati, *loc. cit.*, cap. 14, n. 2. Neque dicuntur capitula, quia in statu beatorum significato per tempus paschale, non est locus exhortationi, quæ continetur in capitulis: Gavant. et Merati, *loc. cit.*, n. 3, et alii. Dicuntur tantum tres antiphonæ cum tribus psalmis, ac tres lectiones cum tribus responsoriis, ad indicandum quod in nomine sanctissimæ Trinitatis institutum est baptismum, cujus formam post Resurrectionem suam Jesus Christus tradidit suis apostolis, dicens: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti. Matth. xxviii, 19.* Unde ternarius dictus numerus denotat mysterium, siquidem Christus ante traditam baptismi formam, præmisit, ut supra, *Docete omnes gentes*, etc., scilicet mysterium Trinitatis, quod in ternario illo numero significatur; et quia *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, et Spiritus sanctus, et hi tres unum sunt, I Joan. v, v. 7*, et quia *Isaia vi, v. 3*, ter dicitur *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, et semel *Dominus Deus exercituum, seu Dominus Deus Sabaoth*, hæc personarum divinarum Trinitas bene notatur in trino numero antiphonarum, psalmodiarum, lectionum et responsiorum. Unitas vero Deitatis bene significatur in uno solo Nocturno hac die et per octavam recitando, juxta illud S. Ambrosii lib. II *De fide, ad Gratian.*, c. 4: « Quid sibi

vult sub uno nomine Sanctitatis trina repetitio? Si trina repetitio, cur una laudatio? Si una laudatio, cur trina repetitio? Trina repetitio cur, nisi quia Pater, Filius, et Spiritus sanctus sanctitate unum sunt? Non dixit semel, ne Filium sequestraret. Non bis, ne Spiritum sanctum præteriret. Non quater, ne creaturam sibi conjungeret. Et ut ostenderet Trinitatis unam esse deitatem, cum tertio dixisset Sanctus, addidit singulariter *Dominus Deus Sabaoth.* Sic colligitur ex Ruperto lib. VIII, cap. 2: Gavant. et Merati, *loc. cit.*, cap. 14, n. 1. Vel ad triduanam sepulturam fecolendam, ex qua ortum habuit Resurrectio Christi die tertia: Durand., lib. vi, cap. 86; Gavant. et Merati *loc. cit.* Vel ad significanda opera trium dierum, quæ Christus se promisit facturum in præsentis sæculo, *Luc. xii*, hoc est dæmonia ejicere, sanitates perficere, et consummari tertia die. Aut ad significandas virtutes fidei, spei, et charitatis, quæ in hoc mysterio maxime vigent: Amalar., lib. 1, c. 23; Gavant. et Merati, *loc. cit.*, *Hæc dies*, etc., loco prædictorum dicitur, et ritus hic desumptus est e psalmo, cui titulus est *Alleluia*; Rupertus, lib. VII, cap. 11; Gavant. et Merati, *loc. cit.*, n. 5. Et antiquum esse hunc ritum testatur ac firmat Gregorius VII in cap. 6, *in die 15*, dist. 5, *De consecrat.*, * de quo cap. vide Berardum, in *Can. Gratiani*, part. II, cap. 82.

(32. Ad Matutinum Dominicæ in Albis resumuntur hymni, et plures psalmi sub unica tamen solum antiphona pro quolibet nocturno, ratione temporis paschalis, quod totum festivum est, et lætitiæ: ex *Ordin. Romano* hic, ubi additur ratio, dicendo quod deinde in sequenti tempore, quasi crescentium arborum frondes multiplicantur psalmi, et recoluntur mores boni diversorum operum per plures psalmos: et idem dicit de novem lectionibus in hac Dominica Gem. in lib. IV, c. 177. Sic Gavant. et Merati, *l. c.*, cap. 15, n. 1.

(33. Ad Matutinum Dominicæ Pentecostes, et per Octavam dicitur unum tantum Nocturnum cum tribus antiphonis, tribus psalmis, tribus lectionibus, et tribus responsoriis, ex *Ordine Romano*, et Gregorio VII, c. *in die 15*, dist. 5, *De consecrat.*, ut in Paschate resurrectionis. Et ratio est quia ex hoc ternario numero, ultra dicta pro die Paschatis, et per ejus Octavam, ostenditur Spiritum sanctum tria circa apostolos operatum fuisse, nam veteres innovavit, innovatos confirmavit, et confirmatos ad alios convertendos misit, ut exponit Durandus, l. VI, c. 167, sub n. 4, et sequuntur Gavant. et Merati, *loc. cit.*, c. 16, et alii.

(34. Hic juvat afferre prodigiosum eventum in Matutino, a B. Joanne Parmensi ministro generali totius nostri seraphici ordinis per solito una cum dæmonibus, Deo sic præcipiente, ipsum hospitio recipientibus. Cum sanctus generalis visitaret ultramontanæ provincias, contigit brumali tempore eum errore itineris tota die deviasse, atque in deserto mediisque silvis ingruentem no-

ctem sustinuisse. Unde ipse, et socii variis orationibus Deo, B. M. Virg. ac B. Patri Francisco se commendantes, audierunt pulsari campanam, quæ excitati magis in divinas laudes ad sonitum perrexerunt: et perventi ad monasticum sibi visum conventum, pulsato ostio, præsto obviam fiunt quasi ex conducto expectantes plures monachi, qui prompte receperunt hospites, ducunt ad ignem, lavant pedes, exsiccant vestimenta, apponunt cœnam, et sternunt lectos, omnia ministrant necessaria magna alacritate. Post primam vigiliam surrexit generalis ad orationem, et audita campana monachos ad Matutinum convocante; ad chorum cum ipsis convenit, relictis sociis, qui somno et fatigue detinebantur. Officium incepturus hebdomadarius, nec consueta usus est cæremonia, nec ordine, nec versiculo *Domine, labia*, sed abruptum, et cum turbatione incepit ab illo versu *Psalm. xxxv, v. 12: Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem.* Respondit chorus: *Expulsi sunt, nec potuerunt stare.* Tertio id ipsum repetitum, quod suspicionem ingessit fratri Joanni generali. Præcepit igitur in virtute Passionis Christi, et sanctissimi ejus nominis, ut oculos dicerent, quinam essent. Respondit qui abbatibus loco videbatur præesse omnes esse angelos tenebrarum, qui ex divino præcepto inviti missi sunt ad ministrandum ea nocte ipsi, et sociis, precibus, inquit, Matris Dei, et illius vexilliferi Patris vestri; quibus dictis, totum evanuit quod ibidem exstructum cœnebatur; se autem cum sociis nemoroso antro, atque in nuda humo invenit generalis, et excitatis sociis in laudibus divinis, reliquam noctem usque ad auroram, quæ jam instabat, vigiles duxerunt, et surgentes, iter progressi, ad conventum ordinis pervenerunt. Simile quid contigit in meritum obedientiæ duobus fratribus apud Perusium missis. Sic expresse refert Wadingus novissime Romæ impressus, typis Rochi Bernabo, tom. III, fol. 172, n. 5, ad annum Christi 1247.

(35. Attendendæ sunt sequentes resolutiones. In una enim *Mutinesi* sub die 12 Novembr. 1644, sacra cong. Concil. censuit petitam facultatem recitandi Matutinum,

esse oratoribus concedendam post Completorium præcedentis diei, pro arbitrio tamen episcopi, et dummodo lapsa sit hora tertia post meridiem. (36. Et semper requiri arbitrium, seu licentiam episcopi, habetur novissime decisum a Benedicto XIII in suo Brevi, sub die 8 Julii 1726, contra capitulum Papiense. (37. *In Interamnen.* sub die 25 Maii 1674, fuerunt ab episcopo proposita, et a sacr. congr. Conc. resoluta sequentia dubia.

In visitatione suæ cathedralis ecclesiæ reperit dominus episcopus Interamnensis nonnullos abusus circa servitium chori, quos cum eliminare cupiat, supplex quærit ex hac sacr. congregat. An tolerandum sit:

Primo, quod diebus festis Matutino præsentibus habeantur; ac proinde punctis non multentur, qui, non nisi absoluto primo Nocturno, videlicet post psalmos tres, totidemque lectiones recitatas, choro intersint?

Secundo, diebus vero ferialibus, qui, non nisi absolutis sex psalmis?

Tertio, quod sacris processionibus distributiones assignatæ non sint, sed contra contumaces poena duntaxat trium librarum ceræ constituta, quæ nunquam exigi consuevit.

Quarto, et an præarratus modus interveniendi possit etiam ratione consuetudinis immemorabilis tolerari?

Sacra, etc., ad primum respondit non esse tolerandum; idem ad secundum respondit; ad tertium respondit exigendam esse poenam præscriptam; ad quartum, non suffragari contrariam consuetudinem.

(38. * Matutinum non est segregandum a Laudibus sine causa, quæ optima suppetit Ecclesiæ sejungenti Matutinum a Laudibus nocte Natalis Domini. *Instit. Eccles. 24*, § 9.

(39. Peccat etiam venialiter, qui sine legitima causa horam non servat, ut ex D. Thoma, *ibid.*, § 9.

(40. Hora recitandi Matutinum die præcedenti incipit post exactas tres quartas partes diei, ut in Calendario Romano adnotatum est. *Ibid.*, § 10.

Alia ad rem, vide verb. OFFICIUM DIVINUM *.

MEDICUS.

SUMMARIUM.

1. Medicus tenetur ante omnia suadere infirmis confessionem peccatorum. — 2. Medicus nullus potest doctoratum accipere, nisi juret se observaturum, quod ultra tertium diem non visitabit infirmum, nisi hic vocet ad se confessarium, nisi rationabilis causa excuset. — 3. Et si ultra tertium diem continet visitationem, et curam infirmi nondum confessi, subjaceat excommunicationi majori latæ sententiæ Summo Pontifici, et episcopis locorum privative, et respective reservatæ, aliisque gravissimis poenis. — 4. Medici et chirurgi a communitate conducti tenentur gratis curare ecclesiasticos utriusque cleri, prout alios cives. — 5. Non solum personæ ecclesiasticæ, sed nec etiam alii viventes earum expensis, et in earum domibus tenentur ad contributionem pro salario medici. — 6.

Medici tenentur curare gratis pauperes infirmos. — 7. Medici sive physici, sive chirurgi non possunt inire societatem cum aromatariis. — 8. Medici Judæi non possunt a Christianis vocari in suis infirmitatibus, nisi nullus adsit, vel excellens sit aliquis in eis. — 9. Medicus confugitus exiens ad curandum ordinarium sub cautione sibi ab ipso facta, debet omnino restitui. — 10. Medicus inquisitus compositionis venenatæ, ac multis propinatæ, mandante Sanctissimo, extrahitur ab Ecclesia, et retinetur in carceribus nomine Papæ. — 11. In causa mortis ex veneno secutæ Sanctissimus dat facultatem examinandi sacerdotem medicum, et consignandi examen curiæ sæculari absque incurso irregularitatis. — 12. Medicus monialium non debet esse minor quinquaginta annis, ubi medicorum penuria non adest. — 13. Medici et chirurgi ordinarii debent habere licentiam generalem ingrediendi elausuram.